

Meddelande om en rymdstrategi för Europa

2016/17:FPM31

Utbildningsdepartementet

2016-11-30

Dokumentbeteckning

KOM (2016) 705
En rymdstrategi för Europa

Sammanfattning

Kommissionens meddelande redogör för en strategi för EU:s rymdpolitik. Bakgrunden är den snabba utveckling som pågår inom den internationella rymdverksamheten och samhällets beroende av de tjänster som rymdverksamheten möjliggör. Strategin definierar fyra strategiska mål och anger prioriterade åtgärder för att förverkliga dessa mål. Kommissionen framhåller att ett gott samarbete mellan EU och det europeiska rymdorganet ESA är en av hörnstenarna för framgång med strategins genomförande, men samarbete med andra relevanta aktörer utöver medlemsstaterna kommer också att vara viktigt.

Regeringen är övergripande positiv till förslaget till strategi och den konkretisering och prioritering av strategiska mål för EU:s rymdpolitik som anges. Regeringen menar samtidigt att den inte motsvarar behovet av en för EU och ESA gemensam rymdstrategi för Europa vilket har efterfrågats av medlemsländerna i EU och ESA.

Regeringen anser vidare att meddelandet redogör för omfattande ambitioner. Regeringens övergripande mål är därför att budgetrestriktivitet och säkerställande av budgetkontroll ska eftersträvas och att prioriteringar bör göras successivt i samverkan mellan medlemsstaterna och kommissionen när de program och åtgärdspaket som strategin hänvisar till ska genomföras.

1.1 Ärendets bakgrund

Enligt artikel 189 i EUF-fördraget ska EU utveckla en europeisk rymdpolitik för att främja vetenskapligt och tekniskt framåtskridande och industriell konkurrenskraft m.m. Vidare anges att ett europeiskt rymdprogram kan utvecklas för att möjliggöra att målen i fördraget uppnås. Det sjunde rymdrådet (EU:s och ESA:s rymdministrar) antog en resolution i samband med konkurrenskraftsrådets möte i november 2010 som ytterligare preciserade viktiga frågor i unionens arbete med att utveckla den europeiska rymdverksamheten. Bland annat uppmanades EU och ESA att tillsammans utveckla en övergripande rymdstrategi.

Ytterligare en saklig bakgrund för strategin är kommissionens meddelande från den 4 april 2011, se faktapromemoria 2010/11:FPM105. Den har utgjort ett underlag för en återkommande strategisk framtidsdiskussion om en europeisk rymdpolitik och en eventuell rymdstrategi. Syftet med det meddelandet var att förmedla idéer, förslag och perspektiv rörande prioriteringar för en sådan diskussion och en eventuell rymdstrategi. Meddelandet innehöll inga konkreta förslag utan redogjorde för ett antal möjliga prioriteringar för EU:s fortsatta arbete med rymdfrågor.

Den 26 oktober publicerade kommissionen det nu aktuella meddelandet om en europeisk rymdstrategi. Strategin handlar om att mot bakgrund av den snabba utveckling som pågår inom den internationella rymdverksamheten och samhällets beroende av tjänster som rymdverksamheten möjliggör, ange en tydlig strategisk riktning och strategiska mål för EU på rymdområdet.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen föreslår, med stöd av art. 189 i EUF-fördraget, en rymdstrategi för Europa i syfte att understödja ett europeiskt samarbete för att Europa ska bevara sin ledande ställning på rymdområdet, öka sin närvaro på de internationella rymdmarknaderna och utnyttja rymdsektorns fördelar och nackdelar.

Kommissionen konstaterar inledningsvis i strategin att Europa står för den näst största offentliga rymdbudgeten i världen och att mellan 2014-2020 kommer enbart EU att investera mer än 12 miljarder euro i rymdverksamhet. För EU:s två stora rymdprogram, Copernicus för jordobservation och Galileo för satellitnavigering och positionering, finns för närvarande 18 satelliter i omloppsbana och mer än 30 satelliter planeras skjutas upp under de kommande 10-15 åren.

Kommissionen påminner om att rymdteknologi, data och tjänster har blivit nödvändiga i vardagslivet, t.ex. för mobiltelefoni, navigationssystem, uttagsautomater, krisinformation, effektivare jord- och skogsbruk m.m. Samtidigt ökar konkurrensen inom rymdbranschen, nya typer av företag,

verksamheter och affärsmodeller växer fram och kommersialiseringen ökar. Data om jorden som produceras av rymdinfrastrukturen får allt större betydelse för utveckling av nya tjänster och samhällsnytta.

Strategin innehåller fyra strategiska mål: 1) optimera samhällsnyttan och den ekonomiska nyttan av rymdverksamhetens fördelar, 2) stärka den europeiska rymdindustrin, 3) stärka Europas autonomi när det gäller tillgång till rymden samt 4) stärka Europas roll som en global aktör

För varje strategiskt mål anger kommissionen ett antal åtgärder som de vill vidta för att förverkliga strategins syfte.

När det gäller att optimera samhällsnyttan och den ekonomiska nyttan av rymdverksamhetens fördelar vill kommissionen bl.a.

- främja och öka användningen av data och tjänster som rymdinfrastrukturen levererar och möjliggör, t.ex. jordobservationsdata från Copernicus och navigerings- och positioneringsinformation från Galileo, och
- vidareutveckla EU:s rymdprogram och anpassa verksamheten till nya användarbehov.

När det gäller att stärka den europeiska rymdindustrin vill kommissionen bl.a.

- intensifiera sina insatser till stöd för forskning och utveckling på rymdområdet och se över sin strategi för främjande av den europeiska rymdsektorns konkurrenskraft, och
- utveckla sina insatser för bra rättsliga förutsättningar och en god företagsmiljö som medverkar till utveckling av nya innovativa produkter och tjänster.

När det gäller att stärka Europas autonomi och tillgång till rymden vill kommissionen bl.a.

- aggregera efterfrågan på uppskjutningstjänster för att göra industrin mer synlig,
- utforska olika sätt att stödja europeiska uppskjutningsanläggningar,
- förbättra och utveckla EU:s befintliga rymdövervakningstjänster för att hantera risker och hot, t.ex. kollisioner med rymdskrot, mot EU:s kritiska rymdinfrastruktur,
- utnyttja synergier mellan civil och säkerhetsrelaterad rymdverksamhet för att minska kostnader, stärka motståndskraften och öka effektiviteten i verksamheten, och
- föreslå ett initiativ för statlig satellitkommunikation.

När det gäller att stärka Europas roll som en global aktör vill kommissionen bl.a.

- föra dialoger om rymden med strategiska internationella partners och se till att rymdpolitiken beaktas i EU:s dialoger om exportkontroll med tredje länder,

- bidra till internationella initiativ inom bl.a. jordobservation,
- samverka med internationella partners för att främja ansvarsfullt beteende i rymden och främja fredlig användning av rymden.

Kommissionen anger att ett gott samarbete mellan EU och ESA är en av hörnstenarna för framgång med strategins genomförande, men samarbete med andra relevanta aktörer utöver medlemsstaterna, t.ex. den europeiska vädersatellitorganisationen (Eumetsat), industri, forskare och användare kommer också att vara viktigt.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet innehåller inte några formella förslag med regelpåverkan.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Meddelandet innehåller inte några formella förslag med budgeteffekter. Däremot menar kommissionen att delar av strategin är beroende av kommande beslut för EU:s nästa långtidsbudget.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar strategin och anser att den är ett bra och balanserat strategiskt dokument. Regeringen välkomnar även meddelandet för dess konkretisering och prioritering av strategiska mål för EU:s rymdpolitik.

Regeringen avser att verka för att strategin förverkligas med särskilt avseende på:

- 1) att säkerställa tillgång till data för applikationer och tjänster för ökad samhällsnytta,
- 2) att bidra till ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning,
- 3) att förbättra excellens i forskning, innovation och teknologi liksom att inspirera och utbilda den europeiska allmänheten, särskilt de unga.
- 4) att ta hänsyn till europeiska och EU:s och ESA:s medlemsstaters utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiska intressen.

Vidare att:

- 5) Strategin ska sträva efter maximal kostnadseffektivitet.
- 6) Strategin ska vara öppen för möjligheten att etablera flera europeiska rymdhamnar för raketuppskjutning av satelliter.

Regeringen beklagar samtidigt att strategin inte motsvarar behovet av en för EU och ESA gemensam rymdstrategi för Europa vilket har efterfrågats av medlemsländerna i EU och ESA.

Regeringen konstaterar också att meddelandet redogör för omfattande ambitioner. Regeringens övergripande mål är därför att budgetrestriktivitet och säkerställande av budgetkontroll ska eftersträvas och att prioriteringar bör göras successivt i samverkan mellan medlemsstaterna och kommissionen när de program och åtgärdspaket som strategin hänvisar till ska genomföras.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Strategin har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Art. 189 i EUF-fördraget.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Eftersom förslaget inte är en lagstiftningsakt är rubriken inte tillämplig. Kommissionen kommenterar inte heller särskilt subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen i förhållande till strategin utan hänvisar endast till art. 189 i EUF-fördraget. Regeringen bedömer dock att den föreslagna strategin är förenlig med principerna för subsidiaritet och proportionalitet då den syftar till en övergripande strategisk inriktning för EU:s gemensamma rymdpolitik.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Strategin kommer att behandlas i rådet under våren 2017 med sikte på rådsslutsatser vid konkurrenskraftsrådet (rymd) i maj.

